

RÉPÁSI KRISZTIÁN

Ki nyeri „a harmadik játékidőt”?

Intézkedések a football-huliganizmus ellen

Jövő tavasszal kerül a Parlament elé a football-huliganizmust elsősorban Btk. szigorítással és stadionfelújítási programmal felszámolni kívánó törvénycsomag, melynek szomorú apropóját az elmúlt hónapok botrányba fulladó mérkőzései adják. A probléma megoldását illetően a Fidesz határozottnak tűnik: feltehetően ezért is volt a november végén megrendezett Kriminálexpo 2010 témája a szurkolói erőszak elleni fellépés. A tervezet az év végére nyeri el végleges formáját, melynek kormánypárti és ellenzéki megítélése egyenlőre nem a szokásos antagonistikus szembenállást tükrözi, ugyanakkor kérdés, hogy a törvénycsomag beváltja-e a hozzá fűzött reményeket, vagy a korábbi kormányok intézkedéseéhez hasonlóan hatástalan marad.

A labdarúgáshoz köthető bűncselekmények nem új keletűek. Nagy-Britannia több mint 100 éve küzd a jelenséggel, de más nyugat-európai országok is évtizedek óta próbálnak gátat vetni a szurkolói erőszaknak, ami a rendszerváltás után a kontinens keleti felében is felütötte a fejét. A football-huliganizmus Magyarországon a kezdeti időkben sokkolta a társadalmat, a kormányok pedig nem igazán tudtak mit kezdeni a jelenséggel, ugyanis a gyakran ultráknak is nevezett randalírozó drukkerek szétverése, az elfogott huligánokra kiszabott felfüggesztett börtönbüntetések, a klubokat sújtó pénzbüntetések és a zárt kapus mérkőzések nem érték el céljukat.

Átfogó megközelítés Európa szerte

A szurkolói vandalizmusnak megvoltak a maga, halálos áldozatokat is követelő tragédiái. A 80-as években a Heysel-stadionban, valamint a bradfordi és a hillsboroughi meccseken történt

katasztrófák után elsőként Nagy-Britannia, majd ezt követően több nyugat-európai ország készített átfogó terveket a rendbontás visszaszorítására és a biztonság megerősítésére.

A futball-huliganizmus elleni intézkedések minden esetben a bűnmegelőzést és a fanatikus drukkerek marginalizálását tűzi ki célul, aminek keretében a hatóságok lényegében három, egymással szorosan összefüggő fronton veszik fel a harcot az ultrákkal. Jogi téren a letöltendő börtönbüntetés, vagy a meccsektől való eltiltás útján próbálnak küzdeni a jelenséggel. Franciaországban 3 évre is lecsukhatják azt, aki késsel, vagy pirotechnikai eszközzel lép be a stadionba, míg Nagy-Britanniában 3-10 évre is kizárhatják a stadionokból a rendbontókat, de a kényszerítő eszközök esetében megemlíthetjük a külföldön játszott idegenbeli mérkőzésektől való eltiltást, valamint a megelőző őrizetet, ami azt jelenti, hogy még a mérkőzés megkezdése előtt őrizetbe veszik a fanatikus szurkolót.

Biztonságtechnikai szempontból rendkívül lényeges, hogy számos országban létrehoztak egy olyan adatbázist, amiben a problémás szurkolókkal kapcsolatos információkat tárolják. A stadionokon belüli arcfelismerő kamerák rendszere és az utcai térfelügyelő kamerák mind-mind szervesen kapcsolódnak az adatbázishoz, működésük kiegészítik egymást. Legalább ugyanekkora jelentőséggel bír a stadionok infrastruktúrájának a felújítása, amibe beletartozik többek között a balesetveszélyes kerítések eltávolítása és annak megakadályozása, hogy az ultrák a mérsékeltebb szurkolókkal keveredjenek. A klubok biztonsági emberei egyrészt ügyelnek arra, hogy a harciasabb drukkerek a részükre elkülönített szektorban maradjanak, másrészt, hogy a stadionok ne legyenek túlszűfoltak.

A harmadik összetevő a szurkolók megfigyelése, illetve a velük való kapcsolattartás. Itt egyrészt a fanatikus drukkerekkel kapcsolatos információgyűjtést, ha úgy tetszik „hírszerző tevékenységet” lehetne megemlíteni, melynek során civil ruhás nyomozók vegyülnek el a szurkolók közt azért, hogy kiszűrjék a rendbontókat és figyelmeztessék a biztonságiakat, de ezzel párhuzamosan jelen vannak a huligánok köreiben kiépített, a rendőrségnek rendszeresen jelentő besúgó hálózatok is. Németországban a rendőrségen belül egy „klublátogató” osztálynak hívott részleget állítottak fel, amely többek között felderítő tevékenységet folytat a

klubokkal és a szurkolókkal kapcsolatosan, elemezve a drukkerek viselkedését, azonosítva a problémás egyéneket.

A drukkerekkel való kapcsolattartás másik vetületét képezik az úgynevezett „szurkolói projektek”. Németországban és Hollandiában a hatóságok arra törekednek, hogy olajozottá tegyék az együttműködést a drukkerok, a futballklubok és a rendőrség között. Oktatási, ifjúságvédelemmel összefüggő programok indultak az általános iskolákban azért, hogy megelőzzék a huliganizmus újratermelődését a fiatal drukkerok körében. Hasonló tevékenységek Nagy-Britanniában is folynak annak érdekében, hogy rábírják a szurkolókat az önfegyelemre és a meccsek alatti felelősségteljes viselkedésre, de „ösztönzéseképpen” a rendőrség a médiát is felhasználja: „szégyenfalként” megjelentetik az újságokban a magukról megfélemezett szurkolók arcképét. Hollandiában a börtönviselt szurkolóknak a klubok munkalehetőséget adnak, ami elsősorban a meccsek alatti rendészeti tevékenységre koncentrál: az egykori huligánok feladata, hogy figyeljenek a balhész szurkolókra és tekintélyüket latba vetve, megakadályozzák a vandalizmust. Hasonló kísérletre Magyarországon is sor került: a Ferencváros egykori vezérszurkolója, Karsai „Hipós” Ferenc miután szakított huligán múltjával, az FTC biztonsági szolgálatának vezetője lett. A biztonsági személyzetnek egyébként kiemelt szerepe lehet a huliganizmus megfékezésében, a brit stadionokban most már jórészt a rendőrök helyett a biztonságiak szerelik le a hőzöngőket, Spanyolországban pedig rákényszerítik a klubokra, hogy saját erőforrásból oldják meg az elvakult szurkolók jelentette problémákat, ellenkező esetben plusz pénzt kell fizetniük a rendőrségnek, ha túl sok egyenruhást kell kivezényelni a testületnek.

A brit, holland, belga és a német akciótervek jelentős előrelépés tettek a futball-huliganizmus visszaszorítására, azonban nem minden elképzelés hozta meg a várt sikert. Nagy-Britanniában a szurkolók megfigyelése sokszor csak a szervezett ultrákra fókuszál, holott a legtöbb rendbontás „spontán” módon történik, nem szervezett formában, előre megbeszélte terv alapján. A szurkolói csoportokkal fenntartott kapcsolat sem működik mindig úgy, ahogy kéne, ugyanis a szervezettebb ultrák lényegében elhatárolják magukat az „átlag” drukkeroktól, külön kasztot képezve az adott focicsapat szurkolótáborán belül, emiatt az ő esetükben az az

erőfeszítés, hogy a drukkerek jó viszonyt ápoljanak a rendőrséggel és a futballklub vezetőségével, nem vezet eredményre. Ezenfelül, a futballklubokat gyakran éri olyan vád, hogy nem tesznek meg mindent a szurkolói vandalizmus megfékezésének érdekében. Az ezzel kapcsolatos nyomozások kiderítették, hogy sok klubot a fanatikus drukkerek egész egyszerűen megfélemlítenek, és a vezetőség inkább biztosít nekik ingyenjegyet, vagy az idegenbeli meccsekhez utazási támogatást, csak ne verjék szét a stadiont. Mindazonáltal az 1980-as évek közepe óta a legtöbb nyugat-európai futballstadionban – nemcsak az első ligás klubok esetében, hanem az alsóbb osztályú csapatok nagy többségénél is – sikerült biztosítani a rendet, ám ennek következtében az erőszak kiszorult az utcákra, és az összecsapások a stadionok környékére, a vasútállomásokra, vagy a belvárosra tevődtek át, ami komoly kihívás elé állítja a hatóságokat, különösen Európa-, vagy világbajnokságok idején.

Magyar erőfeszítések

Hazánkban egyenlőre a legnagyobb problémát a stadionokban zajló vandalizmus okozza. A kormány a külföldi példák tanulmányozása után a rossz állapotban lévő stadionok felújításában, valamint a letöltendő börtönbüntetéseket és a meccsektől való eltiltást is magában foglaló, szigorúbb törvényekben látja a megoldást, amivel a szocialisták részben egyet is értenek, hozzátéve, hogy a már meglévő jogszabályokat is megfelelően kéne alkalmazni. A stratégia részét képezi, hogy 2011 nyaráig minden klubnak be kell vezetnie a külföldi példák alapján létrehozott szurkolói kártyát, melynek lényege, hogy a kártyán rajta lennének a tulajdonos személyi adatai, vagyis minden szurkoló regisztrálva lenne az adott klubnál, így ha rendbontás történik, könnyebb lenne a nyomozás a felelősök után. A Fradinál 2010 elején bocsátották ki a drukkerek körében vegyes visszhangot kiváltó kártyát, ami a várakozások ellenére nem vetette vissza a huliganizmust. Megvizsgálva a nyugat- és dél-európai országok erőfeszítéseit az ultrák tombolásának megfékezésére, azt lehet mondani, hogy Magyarországon nem a szurkolói kártya meglétével, vagy hiányával van a gond. Külföldön egymással párhuzamosan szigorították a büntető törvénykönyvet, végeztek stadionrekonstrukciót, hoztak létre adatbázist, vették fel a kapcsolatot a kevésbé militáns drukkerekkel, indítottak útjára általános iskolai bűnmegelőző programokat és bocsátottak ki

szurkolói kártyát. Önmagában hiába regisztrálják a szurkolókat, ha nem létezik olyan adatbázis, ahol tárolhatják az információkat, vagy nincs működő arcfelismerő kamerarendszer. Bár a részletek még homályosak, a törvénycsomag javíthat az áldatlan állapotokon, azonban a tervezet kapcsán még nem esett szó arról, hogy a retorzióon kívül a kormány milyen eszközökkel kívánja megszólítani a fiatalokat, „eltántorítva” őket a huliganizmustól.

Összegezvén a leírtakat, a kormány véget akar vetni a hazai labdarúgás világát húsz éve mételyező huliganizmusnak. Nyugat- és Dél-Európában ez a probléma közel sem ismeretlen: az érintett országok elsősorban a törvény szigorával, technikai újításokkal, valamint a különböző szurkolói csoportokra koncentrááló programokkal próbálnak meg változást elérni. A magyar kormány, felhasználva a külföldi tapasztalatokat, egy jelenleg elfogadásra váró törvénycsomagot állított össze, ami a rendszerváltás óta nem az első próbálkozás a szurkolói erőszak megfékezésére. A minimális információk tükrében azonban kérdéses, hogy a tervezet a huliganizmus által érintett összes területet lefedi-e.